

HASTA VE ÖZÜRLÜNÜN ABDEST VE NAMAZI (Sandalyede Namaz)

Doç. Dr. İbrahim PAÇACI
ASÜ İslamî İlimler Fakültesi

Bazı Konular

- Hasta ve Özürlünün Abdesti
- Hastanın Namazı, Sandalyede Namaz

Hasta ve Özürlünün Abdesti

- **Özürlü kime denir, nasıl abdest alır?**

فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم (لا إنما ذلك عرق وليس بجيـض فإذا أقبلت حيضتك فدعي الصلاة وإذا أدبرت فاغسلي عنك الدم ثم صلي) . (ثم تؤضي لكل صلاة حتى يجيء ذلك الوقت) (Buhârî, “Vudû” 63)

Dinmeyen burun kanaması, yaradan kan sızması, idrar tutamama, devamlı kusma, kadınların hayız ve nifas dışındaki akıntısı gibi bedenî rahatsızlıklar, en az bir namaz vakti süresince devam etmesi halinde, özür olarak kabul edilmiştir. Böyle olan kimseye de özürlü denir.

Özürlüler, her vakit için abdest alır ve mazeret teşkil eden rahatsızlığından başka abdest bozan bir hal meydana gelmedikçe, bu abdestle o vakit içerisinde dilediği gibi namaz kılar, Kur'an-ı Kerim okur ve diğer ibadetlerini yaparlar. Namaz vaktinin çıkmasıyla veya başka abdest bozan bir halin meydana gelmesiyle özürlü kimsenin abdesti bozulur.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

Kişiyi özürlü kılan hal, bir namaz vakti boyunca hiç meydana gelmezse, özür ortadan kalkmış olur ve o kimse özür sahibi olmaktan çıkar.

Bunun yanında *Malikî* mezhebine göre özürlü kimsenin abdesti namaz vaktinin girmesiyle veya çıkmasıyla bozulmaz. İhtiyaç halinde bu görüşten de yararlanılabilir.

• **Özür sebebiyle elbiseye bulaşan necasetin hükmü nedir?**

اعتكفت مع رسول الله صلى الله عليه و سلم امرأة من أزواجه مستحاضة
فكانت ترى الحمرة والصفرة فرمما وضعنا الطست تحتها وهي تصلي
(Buhârî, “Hayız”10)

Özürlü kimseden akan kan, irin, idrar gibi şeyler çamaşıra bulaşırsa ve kaçınılması mümkün değil ve temizlendiğinde tekrar bulaşacaksa yıkanmadan namaz kılınabilir. Fakat elbiseye tekrar bulaşmayacaksa, yıkanması gerekir.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

- Abdest uzuvlarında yara veya hastalık bulunması halinde nasıl abdest alınır?

Abdest uzuvlarından birinde yara veya hastalık bulunan kişi, bu organın yıkanması zarar verecekse, yıkamayıp ıslak elle mesheder. Mesh edilmesinin de zarar vermesi durumunda, bu da terk edilir. Bu rahatsızlık abdest veya gusül uzuvlarının çoğunluğunda ise, abdest veya gusül yerine teyemmüm edilir.

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ
النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ

Hasta ve Özürlünün Abdesti

Teyemmüm

Teyemmüm, her yönden temiz olan toprak cinsinden bir şeyle yapılır:

Üzerlerinde pislik dokunmamış olan toprak, kum, çakıl, horasan, alçı gibi toprak cinsinden olan şeylerle teyemmüm yapılır.

Yine taş cinsinden olan mermer, kiremit, tuğla, yakut, zümrüt, zebercet, tutya ve mercanla veya nemli olsun, yanık olsun toprakla veya çoğu toprak karışımı olan maddelerle, kaya tuzu ile, çamurla sıvanmış duvarla da teyemmüm edilebilir. Bunların üzerinde toz bulunması şart değildir.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

Fakat kurumadıkça çamurla teyemmüm edilmez; bu imam Ebû Yusuf'a göredir, İmam Azam'a göre, vaktin çıkmasından korkulur ve çamurun toprağı sudan ziyade olursa, çamur ile teyemmüm edilir.

Odunların ve otların yanması ile meydana gelen küllerle, demir, altın, gümüş gibi eriyip şekil değıştiren ve yumuşayan madenlerle, inci, cam, kumaş ve elbiselerle, hayvan postekileri ile teyemmüm yapılmaz. Çünkü bunlar toprak cinsinden sayılmazlar. Ancak bunların üzerinde belli bir şekilde toz bulunursa, o zaman üzerlerinde teyemmüm edilebilir.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

Bir de üzerlerindeki topraklardan dolayı, cevher halinde bulunan altın, gümüş, bakır benzeri madenlerle teyemmüm edilebilir.

İmam Ebû Yusuf ile İmam Şafiî'ye göre, teyemmüm yalnız toprakla yapılır,

İmam Malik'e göre, toprak ve kumla teyemmüm caiz olduğu gibi otlarla, ağaçlarla ve karla da caiz olur.

İmam Ahmed İbni Hanbel'e göre, teyemmüm yalnız yanmamış olan ve başkasından gasbedilmemiş olan tozlu bir haldeki temiz bir toprakla yapılır. Kum ve diğer şeylerle yapılmaz.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

- **Sargı üzerine mesh edilebilir mi?**

Vücudun herhangi bir yerinde kırık, çıkık veya yaradan dolayı sargı bulunduğunda, abdest alırken veya guslederken bu sargı çözülerek altı yıkanır ve yaranın üstü meshedilir. Ancak sargının çözülmesinin zararlı olması halinde çözülmeyip üzerine meshedilebilir.

Sargının çoğunluğunun sadece bir defa meshedilmesi yeterlidir. Yapılan bu mesh ile, o uzuv hükmen yıkanmış olur. Meshetmenin zararlı olması halinde, bundan da vazgeçilebilir. Sargının abdestsiz veya cünüp iken sarılmış olması meshe engel olmadığı gibi, sargı üzerine meshin belirli bir süresi de yoktur; yara veya kırık iyileşinceye kadar aynı sargı üzerine meshedilebilir.

Hasta ve Özürlünün Abdesti

Sargıya meshettikten sonra bu sargı değiştirilse veya sargı düşse, mesh bozulmaz; dolayısıyla iade edilmesi de gerekmez. Ancak, yaranın iyileşip sargının çıkarılması halinde, mesh bozular. Yara iyileştiği halde, sargı açılmamış olsa bile mesh bozular.

- **Varis çorabı üzerine mesh yapılabilir mi?**

Varis hastalığından dolayı ayağa giyilmesi gereken özel çoraplar, kırık, çıkık üzerindeki sargı hükmündedir. Bu itibarla, varis çorapları üzerine meshedilmesinde bir sakınca yoktur.

Sandalyede Namaz

عَنْ جَابِرٍ قَالَ اشْتَكَى النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ وَهُوَ قَاعِدٌ وَأَبُو بَكْرٍ يُكَبِّرُ لِيَسْمَعَ النَّاسَ تَكْبِيرَهُ (Ebû Dâvûd, "Salât" 69)

أنهم كانوا مع النبي صلى الله عليه وسلم [في مسير] فانتهوا إلى مضيق وحضرت الصلاة فمطروا السماء من فوقهم والبله من أسفل منهم فأذن رسول الله صلى الله عليه وسلم [وهو] على راحلته وأقام فتقدم على راحلته فصلى بهم يومئ إيماء يجعل السجود أخفض من الركوع (Tirmizî, "Salât" 303)

Sözlükte el veya diğer organlarla işaret etmek anlamına gelen îmâ, ilmihalde mazereti bulunan kimselerin işaretle namazlarını kılmalarını ifade etmek için kullanılmaktadır.

İslâm dini kolaylık üzerine bina edilmiştir. Ayrıca sorumluluklar ve kulluk da kulun gücüne göredir. Bu nedenle hastalık, genel olarak meşakkat ve sıkıntı bulunduğundan hafifletme, kolaylaştırma sebebi sayılmıştır.

Sandalyede Namaz

Buna göre, ayakta namaz kılmaya güç yetiremeyen veya ayakta durmakta zorlanan kimse oturarak namazını kılabilir. Rükû veya secde etmeye güç yetiremeyen kimse ima ile namazı kılar.

İmâ, namazda rükû ve secde yerine başla işaret etmektir. Bu şekilde namaz kılan kişi rükû için başı biraz eğer, secde için ise rükûdan biraz daha fazla eğer.

Secdede başını yere koyamayan kimsenin, bir şeyi başına kaldırarak ona secde etmesi caiz değildir. Böyle kişi imâ ile namaz kılar. Oturarak namaz kılamayan, sırt üstü yattığı yerde imâ eder. Bir kişi ayakta durmaya gücü yettiği halde, rüku ve secdeye güç yetiremiyorsa, ayakta veya oturarak imâ edebilir; ancak oturarak imâ etmesi daha uygundur.

Sandalyede Namaz

Başı ile de imâ edemeyecek durumda hasta olan kişi, namazını sonraya bırakır. Göz, kaş veya kalp ile imâ ederek namaz kılınmaz. Hastanın bu durumu bir gün ve geceden fazla devam etmesi halinde kılamadığı namazları kaza etmesi gerekmez.

TEŐEKKÜR EDERİM...

<http://www.ibrahimpacaci.com.tr>

ipacaci@hotmail.com